

АСПЕКТИ ЗМІСТУ ОБОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Україна зазнає збройної агресії з боку російської федерації, яка почалася у 2014 р. анексією Криму та окупацією частини Донбасу, і набула повномасштабного характеру у 2022 році, коли рф вторглася на територію України з боку Білорусі. Саме тому, як ніколи актуальною стає оборонна функція держави, її сутність, зміст та форми.

Сьогодні Україна стоїть перед викликами, з якими до цього, на нашу думку, не стикалася жодна держава у сучасній історії. І від того, як наша країна зустрине ці виклики, як відреагує на них, без перебільшення залежить подальше існування України в цілому. Саме тому в даному контексті як ніколи доцільно розглянути ефективність виконання державою своїх функцій. Сучасна правова наука вважає оборонну функцію держави провідною і визначальною, від якості та ефективності здійснення якої залежить існування держави взагалі.

Як зазначає в монографії «Функції держави» Мельничук С.М. «ідеї щодо призначення, мета та завдання держави були актуальними для мислителів впродовж усього періоду існування держав як такої. Їх під різними кутами зору, не застосовуючи термін «функції держави» в розумінні сучасної юридичної науки, досліджували Платон і Арістотель, Полібій і Цицерон, Нікколо Макіавеллі і Жан Боден, Гуго Гроцій і Томас Гоббс, Джон Локк і Клод Гельвецій, вчення яких розвинули Ієремія Бентам і Георг Гегель, Джон Міль і Карл Маркс, Алексіс де Токвіль і Лоренц фон Штейн, Л. Дюгі, і Г. Єллінек, П. Лодій, М. Коркунов, Л. Петражицький, О. Кістяківський та інші» [1].

Згідно зі ст. 17 Основного закону захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості покладаються на Збройні сили України. Державну безпеку та захист державного кордону України мають забезпечувати відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [2].

Таким чином, можна стверджувати, що оборонна функція держави – це здатність держави захищати свою територіальну цілісність, суверенітет, національні інтереси та безпеку від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Сьогодні, враховуючи факт ведення воєнних дій на території України, поняття, сутність та зміст даної функції стало значно ширшим. До здійснення та забезпечення виконання даного обов'язку держави залучені не тільки особовий склад збройних сил України, але і державні службовці, правоохоронні органи та інші державні інституції, але і громадяни, приватні підприємства, установи та організації. Усі ці суб'єкти почали здійснювати ті

види діяльності, які до моменту збройної агресії РФ у 2014 році взагалі були їм не притаманні.

Розкриваючи сутність та зміст оборонної функції держави у традиційному розумінні, найчастіше ми зустрічаємо поняття «обороноздатності держави». Офіційне визначення даного терміну було встановлено у Законі України «Про оборону України» ще від 1991 року. Відповідно до статті 1 вказаного нормативно-правового акту: «Обороноздатність держави – здатність держави до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Вона складається з матеріальних і духовних елементів та є сукупністю воєнного, економічного, соціального та морально-політичного потенціалу у сфері оборони та належних умов для його реалізації» [3].

На думку Володимира Пасічка, це визначення відображало погляди ще радянських військових теоретиків й було практично ідентичним до даного ще 1978 року в Радянській воєнній енциклопедії – найбільш повному й авторитетному в СРСР енциклопедичному виданні з воєнної проблематики [4]. Враховуючи тенденції, які мали місце у 2008 році, у своїй статті дослідник пропонує таке визначення поняття «обороноздатність держави – це рівень її оборонних та зовнішньополітичних можливостей щодо забезпечення оборонної безпеки». На нашу думку, безумовно, що таке визначення у більш повній мірі відповідало тим викликам, які стояли перед нашою державою наприкінці 2010 років. Однак, вважаємо, що уже сьогодні в умовах прямої і повномасштабної агресії Росії проти України, виникли та існують додаткові вимоги перед діяльністю держави у сфері оборони та безпеки. Перш за все, це стосується внутрішніх викликів, оскільки захист від зовнішньої агресії потребує цілого комплексу заходів, які у прямому сенсі залежать від внутрішнього потенціалу держави. Під внутрішнім потенціалом слід розуміти і людські ресурси, і матеріальні, і політичні, своєчасна активація та консолідація яких прямопропорційно впливає на ефективність безпосереднього військового захисту від зовнішньої агресії.

Варто також відзначити, що процес захисту від зовнішньої агресії російських загарбників супроводжується реформуванням не тільки сектору оборони, але і нашої держави загалом. Україна подала заявку на здобуття членства у Європейському Союзі, Організації Північноатлантичного договору (НАТО). Все це також відбувається паралельно із цілим комплексом внутрішньополітичних та економічних реформ, змін у системі правоохоронних органів. Саме тому, війна в Україні є своєрідним стрес-тестом нашої держави і суспільства загалом, який ми просто зобов'язані успішно пройти.

У юридичній науці є багато підходів щодо визначення та сутності поняття «держава». На наш погляд, найбільш релевантним є твердження, що держава – це усі без виключення люди, які проживають на її території. Адже саме від людини, від громадянина починаються всі процеси, які створюють та запускають механізм «державної машини». Враховуючи викладене, ефективність здійснення функцій держави залежить від кожного, від того

наскільки консолідованими та об'єднаними будемо ми і як громадяни України, так і просто люди, чи зможемо ми моральність та людяність зробити загальнонаціональним трендом і протиставити їх агресії російських загарбників.

Список використаних джерел

1. Мельничук С. М. Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: загальнотеоретична характеристика : монографія. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2018. 436 с.

2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4239>

3. Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991 № 1932-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

4. Пасічко В. Обороздатність держави: теоретичні основи системного дослідження. *Політичний менеджмент*. 2008. № 2. С. 135–143.

*Вадімов Артем Павлович,
аспірант кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ
Пендюра Максим Миколайович,
завідувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

При розгляді головних напрямів правового реформування суспільного життя України актуальною метою та одним з пріоритетів є реформування правоохоронних органів.

Це зумовлено об'єктивними причинами сучасних світових умов та тенденцій а також обраним шляхом українського державотворення щодо інтеграції в Європейський союз та НАТО і завершення побудови громадянського суспільства в Україні як необхідної умови реально діючої демократії.

Є багато підходів до наукових визначень поняття та генези правоохоронних органів (поряд з яким ще використовується поняття органи правопорядку) але якщо узагальнити ці дефініції та проаналізувати законодавчу базу з цього питання до них можна віднести та відповідним чином